

DIVERSITEIT, EENHEID EN EXPERTISE

Een vraaggesprek met Marianne Bodde

Marianne Bodde is op de Algemene Ledenvergadering van 22 januari 2005 gekozen tot voorzitter van onze vereniging. Na een inwerkperiode waarin de vorige voorzitter, Rients Miedema, nog actief betrokken was bij het bestuur om de overdracht zo soepel mogelijk te laten verlopen, heeft Marianne op de bestuursdag van 15 april daadwerkelijk de leiding van de vereniging op zich genomen. In dit gesprek komen haar ervaringen tot nu toe én haar verwachtingen voor de toekomst aan de orde. Alex Riemersma vroeg haar spontaan vijf woorden te noemen die kenmerkend zijn voor Levende Talen en deze toe te lichten.

Alex Riemersma

Platform van talendocenten

Levende Talen is net een bijenkorf waar ontzettend druk en veel gewerkt wordt. Het is in de eerste plaats een

ontmoetingsplaats, waar talendocenten met elkaar in gesprek zijn over het vak, schoolervaringen en didactische ideeën uitwisselen, van elkaar leren en samen ontwikkelingen ter hand nemen. LTM en LTT bieden een schat aan informatie en ideeën die de docenten op

school kunnen inspireren tot voortdurend bezig blijven met het vak van taalleraar. Voor mij is Levende Talen een rijdende trein, de ontwikkelingen zijn in gang gezet door de vorige voorzitter, Rients Miedema. Het is de taak van het nieuwe bestuur de trein op de rails te houden en de vaart erin te houden. De bestuursleden vullen elkaar goed aan; wij vormen een goed team. Natuurlijk hebben wij ook veel profijt van de lange ervaring en praktische kennis van Joke Stoelinga. Gelukkig kunnen wij ook nog geregeld een beroep doen op oud-bestuursleden.

Diversiteit én eenheid

De eerste indruk van de federatieve opzet van Levende Talen is de verscheidenheid aan secties en werkgroepen en expertisegroepen voor de verschillende deelonderwerpen. Soms zijn de verschillen voor de leden zelf tamelijk groot, ook wat de positie van de taal op school betreft met als consequentie een zekere concurrentie tussen vakken en dus tussen docenten.

Ondanks deze uiteenlopende belangen is Levende Talen een plek waar talendocenten zich thuis voelen. Dat blijkt ook uit een aantal activiteiten, zoals de landelijke studiedag, de tijdschriften en de verschillende congressen. De verenigingsactiviteiten vormen een goed bindmiddel. De vernieuwde website kan een goede basis bieden voor discussies en suggesties tot vernieuwing. Deze elementen kunnen in de komende jaren nog versterkt worden door scholingsactiviteiten; daar zullen wij dan ook zeker hard aan gaan werken.

Marianne Bodde (1951, Schiedam) stapte in 1976 aan het eind van haar studie het onderwijs in als docente Engels in het voortgezet onderwijs. Door een fusie werd zij in 1984 docente vakdidactiek Engels aan de Marnix Academie, een Pabo. Zij is medeoprichter en secretaris van de Vedocep, een netwerk van docenten Engels aan de Pabo. Naast haar parttime baan aan de opleiding startte zij in 2000 een educatief projectbureau waarbij (de didactiek van het) vreemdetalenonderwijs in de basisschool en de doorlopende leerlijn naar het vervolgonderwijs centraal staan. Van januari 2002 tot januari 2005 was zij lid van het sectiebestuur Engels met als aandachtspunten Engels in het basisonderwijs en in de Pabo; zij was tot januari 2005 vaste medewerker van LTM en van mei 2004 tot mei 2005 kartrekker van de expertisegroep kerndoelen (po en vo).

Expertise

Alle leden samen hebben ongelooflijk veel expertise, veel meer dan ze zelf beseffen. Op de landelijke studiedag bijvoorbeeld komen veel deskundige docenten samen die elkaar inspireren en in feite praktisch ontwikkelwerk bekend maken bij een actieve groep docenten. Door de uitwerking van workshops in artikelen voor LTM en LTT komt deze expertise beschikbaar voor nog veel meer docenten en ook voor toekomstige docenten.

Deze expertise komt ook naar voren in de vijf projectaanvragen die door de Werkplaats Talen en de drie projecten die door de SLO voor het komende jaar (mede) aan de VLLT toegewezen zijn. Daar kan de vereniging best trots op zijn. Al deze activiteiten zijn natuurlijk gericht op het bevorderen en het bewaken van de kwaliteit van het talenonderwijs, vernieuwing op de werkvloer.

Er staat de komende jaren dan ook het nodige te gebeuren. Denk maar aan het werken met scenario's in de onderbouw, een uitdaging tot vakoverstijgend werken dat een heel eind gaat in de richting van natuurlijk leren. Wij moeten hierbij natuurlijk de doelstellingen en de kwaliteit van het talenonderwijs bewaken. Het voorstellen om Frans, Duits en Spaans in het basisonderwijs aan te gaan bieden en eerder te beginnen met Engels in het basisonderwijs vraagt ook expertise van de Levende Talen, vooral om de aansluiting van basisonderwijs en voortgezet onderwijs concreter vorm te geven. In de projecten kunnen leraren zelf instrumenten ontwikkelen om deze vernieuwing zelf vorm te geven. De twee expertisegroepen van Levende Talen ('Kerndoelen' en 'Onderbouw') denken hier als adviesgroepen in mee.

De leerlingen van nu en van morgen hebben belang bij zo goed mogelijk opgeleide talendocenten. Leerlingen zijn immers ervaringsdeskundigen; zij weten heel goed waar zij wat aan hebben. In het Europa van de nabije toekomst is het beheersen van meerdere talen zeer noodzakelijk om met andere Europese burgers te kunnen communiceren. Het kunnen verstaan, lezen en spreken van meerdere Europese talen is niet alleen een culturele rijkdom, maar ook een economische waarde. Talenkennis in je bagage is niet alleen maar voor de gezelligheid van de camping en het strand, maar heeft ook een economische waarde.

Communicatie

Er is wel veel expertise, maar wij weten het niet altijd van elkaar. Er gebeuren goede dingen, er worden vernieuwende activiteiten op poten gezet, maar wij vertellen dat nog niet voldoende aan elkaar. Levende Talen heeft behoefte aan goede interne communicatie. Maar

KALENDER

ook de externe communicatie verdient aandacht. Er zijn nog steeds scholen en docenten die Levende Talen niet kennen of maar een beetje vaag. Wij willen niet alleen de docenten maar ook de schoolleiders benaderen met onze expertise, onze netwerken en ervaring. Schoolleiders moeten in het schoolbeleid natuurlijk ook bedenken wat zij van goede talentdocenten verwachten. Het is dus van belang in de communicatie – intern en extern – duidelijk te formuleren wat wij zelf willen en wat wij met anderen tot stand willen brengen. Dit draagt ook bij aan de naamsbekendheid van Levende Talen.

Vakbond

De leden zijn in feite voor een zeer gering bedrag lid van een vakbond, die de arbeidsvoorwaardelijke belangen van de docenten behartigt. Het is daardoor mogelijk de contributie met het brutosalair te verrekenen waardoor het lidmaatschap nog goedkoper wordt. De belangenbehartiging zal in de komende jaren een belangrijke activiteit worden, omdat de scholen meer ruimte krijgen om zelfstandig te beslissen over verdeling van taken, uren en ermee samenhangende beloningssystemen.

Ik ben heel blij dat het bestuur uitgebreid is met een bestuurslid arbeidsvoorwaarden die de verschillende vakbondsactiviteiten zal uitvoeren en coördineren. Het is nu de kunst om veel meer talentdocenten te laten genieten van deze combinatie van vakbond en vakinhoudelijke vereniging.

Er dreigt bovendien een lerarentekort. Wij moeten dit als een uitdaging zien om meer jonge mensen uit te nodigen om een talenstudie te kiezen en leraar te worden. Het is immers een prachtig vak. De lerarenopleidingen werken met de SBL-competenties. Het is in het belang van het talenonderwijs, dat ook aan de vakinhoudelijke en de vakdidactische competenties ruim aandacht wordt besteed.

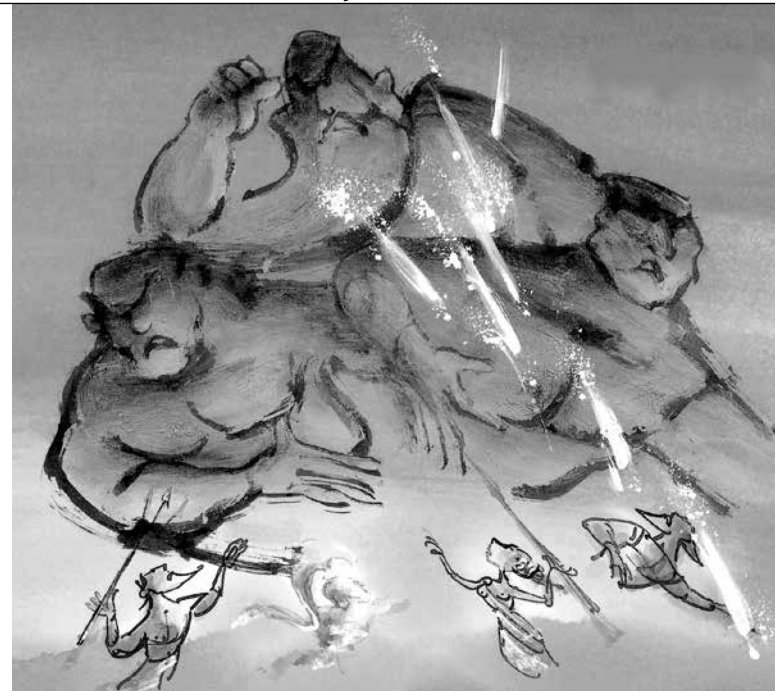
De verschillende varianten van het docententaalportfolio en het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) kunnen daaraan een bijdrage leveren. Levende Talen moet leraren stimuleren niet alleen te beschrijven wat ze nu doen, maar ook aanzetten tot nadenken om te kijken hoe zij verder kunnen komen in hun professionele ontwikkeling.

Het voorzitterschap van Levende Talen is ook een element van mijn eigen professionele ontwikkeling. Ik voel mij goed op mijn plek in het bestuur. Ik hoop in samenwerking met de andere bestuursleden en in contact met alle leden verder te werken aan de kwaliteit van het talenonderwijs. ■

31 oktober, 1, 2, 3, 7, 8, 9 en 10 november
Regionale bijeenkomsten met als thema
'Samenhang in de onderbouw', <www.ouderbouw-vo.nl>
5 november
'Grenzeloos leren' VLLT-Landelijke Studiedag
2005 in Utrecht, <www.levende.talen.nl>
09.00 - 09.50 ontvangst
09.50 - 10.00 opening door Marianne Bodde
10.00 - 10.30 lezing door Abdelkader Benali
10.45 - 12.00 eerste ronde workshops
13.30 - 14.00 lezing door Huub van den Bergh
14.15 - 15.30 tweede ronde workshops
15.30 - 16.00 prijsuitreiking Europees label

8 november Conferentie 'Effectief omgaan met verschillen in het taal-/leesonderwijs' in Rotterdam, <www.cps.nl>
12 november Congres Onze Taal 2005 'Taal in beweging: verval of verrijking?' in Utrecht, <www.onzetaal.nl>
17 november Hiphop-scholierendag (Duits), Melkweg in Amsterdam, <hasselt@dia.uva.nl>
17 november Seminar Multicultural Sounds (Duits), Nationaal Pop Instituut in Amsterdam, <hasselt@dia.uva.nl>
18-19 november Conferentie 'Het Schoolvak Nederlands' in Rotterdam, <www.hetschoolvaknederlands.org>
21 november 2005 Taalportfolioproject volwassenenonderwijs, NOaV, Marnix Academie, Utrecht, <noav@vllt.nl>
22 november Conferentie 'Binnen en buiten de school leren in de tweede fase', Amersfoort, <www.cps.nl>
9 en 10 december 2005, 'Van born to read tot literair café', Bibliotheekschool Gent & Zeeuwse Bibliotheek Middelburg, <www.vspw.be>
8 februari 2006 Anéla juniorendag toegepaste taalwetenschap in Utrecht, <www.anela.nl/juniorendag.html>
9 maart t/m 11 maart 2006 Nascholing recente Duitstalige literatuur en film, <h.harbers@let.rug.nl>
8 april t/m 12 april 2006 40th International Annual IATEFL Conference in Harrogate (UK), <www.iatefl.org>

LITERATUUR VOOR JONGEREN

TITANENSTRIJD

Simone Kramer, *De strijd van de Titanen: Het oerverhaal van de Griekse Goden*. Amsterdam: Ploegsma, 2005, 125 p., isbn 90 216 1569 X.

Van de Griekse mythen bestaan honderden hervertellingen voor de jeugd, maar zelden heb ik zulke heldere, consistente en toegankelijke versies gelezen als die van Simone Kramer. Na de drie eerdere bundelingen onder de titels *De tocht van de Argonauten*, *De strijd om Troje* en *Mensen, draken en dolfijnen* heeft zij zich met *De strijd van de Titanen* gewaagd aan de alleroudste Griekse mythen: over het ontstaan van de aarde, de geboorte van de Goden, het vestigen van hun heerschappij en het ontstaan van de mensheid.

Deze verhalen voor jongeren hervertellen is niet zonder risico, omdat ze aanvankelijk tamelijk abstract zijn en het erin wemelt van de namen, waardoor het moeilijk is er concrete, levendige vertellingen van te maken die de

aandacht vasthouden. Waar anderen op dit punt nogal eens hebben gefaald, is Kramer daar op een bewonderenswaardige manier in geslaagd.

Kramer heeft deze prestatie geleverd door de oudste figuren net zo menselijk neer te zetten als de latere mythologische figuren. Gaia en Ouranos treden, net als hun nakomelingen Kronos en Rhea, even concreet op als bijvoorbeeld de veel later geboren Hermes en Athene. Hierdoor wordt de strijd tussen de eerste oppergod Ouranos en zijn zoon Kronos net zo levendig en invoelbaar als die tussen Kronos en diens zoon Zeus, de derde en uiteindelijke oppergod.

De manier waarop de almacht van Zeus ten slotte wordt gevestigd en de strijd die hiermee gepaard gaat, laten zich lezen als een machtig en wonderlijk avonturenverhaal. Simone Kramer heeft het met ijzeren hand tot een sterk samenhangend geheel gesmeed, met een duidelijke kop en staart: van het

ontstaan van Gaia (Moeder Aarde) tot de eindstrijd tussen Zeus en het afzichtelijke monster Typhon. Voor wie weet hoeveel versies, zijlijntjes en tegenstrijdigheden er in de oorspronkelijk overgeleverde verhalen bestaan – zie daarvoor bijvoorbeeld het legendarische *Griekse mythen* van Robert Graves, met name de eerste 36 hoofdstukken – maakt dit een des te indrukwekkender prestatie.

De moderne dialogen (die ook weer niet té populair zijn), het directe eigentijdse taalgebruik en de beeldende manier van vertellen zorgen er bij Kramer voor dat grote groepen leerlingen, van gymnasium tot zelfs in het vmbo, kennis kunnen maken met deze belangrijke verhalen die deel uitmaken van de bakermat van onze hedendaagse cultuur. Kramer heeft een andere invalshoek gekozen dan de andere hedendaagse bewerkster Imme Dros. In haar overigens ook prachtige bundeling *Griekse mythen* is gekozen voor een literaire, complexe manier van vertellen waardoor slechts een deel van het jongerenpubliek bereikt kan worden. Kramer slaagt er door haar toegankelijke manier van hervertellen in een zeer groot publiek aan te spreken. Ook de schitterende vormgeving van *De strijd van de Titanen* draagt daartoe bij. De illustraties van Els van Egeraat zijn niet alleen kunstzinnig van hoge kwaliteit, maar zorgen ook voor een prachtige concretisering van de verhaalwereld van de Griekse mythen. Toegankelijkheid in woord en beeld gaan hier perfect samen.

Het feit dat Kramer de verhalen van hun complexiteit heeft ontdaan, betekent allermindst dat er een vrij droge, 'feitelijke' beschrijving van de ontstaansgeschiedenis van het Griekse Godenrijk wordt gegeven; integendeel, de concentratie op de hoofdzaken is helemaal opgehangen aan de concrete belevenissen van de mythologische figuren die bijna als gewone mensen van vlees en bloed, met herkenbare gedachten en gevoelens, daden verrichten